

Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehberle İlişkin Görüşler

Opinions on the Ethical Guide for the Productive Use of Artificial Intelligence in Higher Education Institutions' Scientific Research and Publication Activities

 Perihan Elif EKMEKÇİ^a

^aTOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD, Ankara, Türkiye

Günümüzde üretici yapay zekânın (ÜYZ) bilimsel bilgi üretimi sürecine girmiş olması, bilimsel dürüstlüğü etik ve hukuki sınırlarını değişime zorlamaktadır. ÜYZ, daha önceki uzman sistemlerden farklı olarak üst düzey zihinsel fonksiyonları yerine getirebilmektedir. Bu nedenle daha önce akademinin kullanımında olan YZ programlarından farklı olarak araştırma ve makale yazım sürecinin tüm aşamalarında bilim insanından beklenen özgünlüğü tehdit edecek şekilde yer alabilmektedir. Yaygın ve ücretsiz kullanımda olan ÜYZ türleri bilimsel dürüstlüğü tehdit eden fonksiyonlara sahiptir. Mevcut olanların kısa zamanda daha yüksek kapasiteli sürümlerle desteklenmesi olasıdır. Bu nedenle ÜYZ'nin bilimsel dürüstlük konusundaki hukuki ve etik değer ve ilkeleri nasıl tehdit ettiğinin gözden geçirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması elzemdir.

Bununla beraber ÜYZ'nin akademik dürüstlüğü hangi değerlerini ve ilkelerini ne boyutta tehdit ettiği ya da edebileceği henüz tam olarak anlaşılama-

miş olduğunu da unutmamak gereklidir. Risklerin, intihal ve korsanlık gibi görece kolay tespit edilebilecek sorunların çok daha ötesinde, bilimsel bilgi üretimini temelden tehdit edebilecek nitelikte olabileceği anlaşılmaktadır. Akademisyenler ve bilimsel araştırma ve yayın sürecinde yer alan paydaşlar, ÜYZ'nin etik ilke ve kurallara uygun olarak ve bilimsel dürüstlüğü koruyarak nasıl kullanılabileceği konusunda rehberliğe gereksinim duymaktadır. Diğer taraftan, YZ'nin gelişimi son derece hızlıdır. Yüksek radikal inovasyon ve yayılma kapasitesi nedeniyle bu hızlı gelişimin beraberinde getirdiği olası fayda ve riskler de sürekli değişmektedir. Bu nedenle yapılacak olan düzenlemenin güncel gelişmelere yanıt verebilecek esneklikte olması önemlidir. Söz konusu esneklik, pratik uygulamada adaptasyon yetisi olarak karşımıza çıkmakta ve sürekli güncellemeye açık olan “yaşayan dokümanlarla” bir miktar sağlanabilmektedir.

Bu gereksinimi karşılamak adına, Yüksek Öğretim Kurumu 7 Mayıs 2024 tarihinde “Yükseköğretim

Correspondence: Perihan Elif EKMEKÇİ

TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD, Ankara, Türkiye
E-mail: drpelifekmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics, Law and History.

Received: 21 May 2024 **Accepted:** 24 May 2024 **Available online:** 28 May 2024

2146-8982 / Copyright © 2024 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Faaliyetlerinde Üretken Yapay Zekâ Kullanımına Dair Etik Rehber” yayımlanmıştır.

Söz konusu etik rehber öncelikle ÜYZ’nin bilimsel doğruluk ve dürüstlük açısından taşıdığı riskleri sıralamaktadır. Daha sonra, ÜYZ’nin kullanımında yer alan temel etik değerleri belirtmektedir. Bu değerler arasında şeffaflık, dürüstlük, özen, adalet ve saygı, gizlilik ve mahremiyetin korunması, hesap verebilirlik ve sorumluluk üstlenme ve etik iklime katkıda bulunmak yer almaktadır. Yazım ekibinde bizzat yer aldığım bu etik rehberin tüm akademisyenlere ve özellikle genç araştırmacılara duyurulması, bu dokümanın güncel gelişmeler doğrultusunda devamlı güncellenmesi için geri bildirim verilmesi mekanizmalarının oluşturulması açısından son derece değerlidir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar katkısı alınmamıştır.

ARTICLE IN PRESS